

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 39.

Fylke: Møre og Romsdal.

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Kvernes.

Emne: Høgtidsmat ved fameliefester Bygdelag: Kvernes.

Oppskr. av: L. J. Mork

Gard: Mork

(adresse): Afset

G.nr. 10 Br.nr. 8

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Egen røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

A. Födselen.

1. Ja, og det er det enno.
2. Enkeltvis, dog kunne det hende at flere kom samtidig men det var tilfeldig, ikke etter avtale.
3. Nei.
4. Det var ingen bestemt dag, men de kom ikke de første 2-3 dagene.
5. En gang hver.
6. Det var för uten unntakelse graut, senere blir det variert noe slik at ~~man~~ noen gir en kjøttrett, andre en kake o. s. v.
7. Se under 5.
8. Barselgrauten eller segegrauten ble bragt i porse-
lensskaal eller i steintöyterria uten lokk. Andre
kar vet jeg ikke om har vart brukt.
9. Betegnelsen var barselgraut eller sengegraut, og
disse betegnelser gjelder fremdeles ogsaa etter at
annen mat enn graut blir gitt.
10. Det var alltid kona som gikk.
11. Kona gikk alltid al~~l~~ene men det kunne unntaksvis hende
at hun hadde ett av sine egne barn med, helst en
smaajente. Mannen var alldi med.
12. Ja, det var helst kaffe og smaabröd. Det var ingen
forskjell om den nyfödde var gutt eller jente.
13. Jeg har ikke hört noe navn paa dem.
14. Ukjent her.
15. Det var bare gifte mödre som fikk slike besök av
nabokoner. Derimot kunne ugifte kvinner faa besök
av være slektninger.
16. Det er vanskelig aa angi noe bestemt tidspunkt for
naar det ble vanlig aa gi noe annet enn graut, men
en kan vel regne med at det begynte med litt varia-
sjon for 20 - 30 aar siden. Graut er dog enno det
vanlige.
17. Det har jeg alldri hört.
18. Gaar fram av foranstaaende.
19. Ja, det var först og fremst fadderne og saa endel
av nærmeste slekt.
20. Det het barsel.
21. Nei.
22. Se foran.
23. Det er ingen nevneverdig endring skedd i senere tid.

B. Födelsdag.

- 24. Födelsdagen for baade barn og voksne ble för ikke feiret med noen særlig festlighet. No blir dagen feiret med en ekstra kopp kaffe eller sjokolade med kaker eller smaabröd, men bare av husets folk. I senere tid blir eldre folks födelsdager, naar det gjelder runde tall, feiret mer ekstra. Dette gjelder först og fremst folk som har et mer kjent navn enn vanlig, *og barn kjøpt fra Soalbløyer.*
- 25. Se foran.
- 26. Det er bare nære slektninger, i unntakelsestilfeller venner, som blir bedt. Ubudne kommer ikke almindelig, men er det en kjent "störrelse", som har gjort en innsats paa ett eller annet omraade, hender det at han blir bragt gratulasjoner ogsaa av ikke innbudne.
- 27. Det er ikke almindelig aa gi gaver.
- 28. Det har jeg ikke hört.
- 29. Jeg kjenner ikke til at der er skjedd noen forandring i senere tid.

I denne forbindelse kan jeg nevne at den vanligste betegnelse for födelsdagen er gebursdag. Dette er gammelt og gjelder fremdeles.

C. Konfirmasjonen.

- 30. I eldre tid ble konfirmasjonen ikke feiret med noen festlighet, dette ble först almindelig for en 10 - 20 aar siden.
- 31. Besvart foran.
- 32. Nærmeste slektninger og delvis naboer. Det er ikke vanlig at lærer og prest blir budt.
- 33. Nei.
- 34. I senere tid er det blitt vanlig med gaver. Dette gjelder först og fremst nære slektninger og andre innbudte, og saa de som har staatt faddere til konfirmanten. *De skal kikke konfirmanten med en gave.*
- 35. Ukjent her.

D. Bryllupp.

- 36. Det har jeg ikke hört om her.
- 37. Ingen forandring.
- 38. a) Minst 4, tidligere 5.
 - b) Förste dag: frokost:kaffe med smörrebröd, middag: - etter hjemkomst fra kirken - kjøttrett, oftest kjøttsuppe(sodd), noen:kaffe med smörrebröd og kveldsmat: römmegraut (bruregrauten). Andre dagen: middagsmaten var en fiskerett, helst nysaltet fisk, de andre maaltider som förste dag meddi at rester av römmegrauten ble spist sammen med smörrebröd til frokost og noen, kveldsmaten var dog som regel smörrebröd. Tredje dagen: som andre dagen. I gammel tid ble det den dag servert saakalt heimfarsuppe.
 - c) Ja, bruragrauten.
 - d) Besvart under b, tredje dagen var det lag for hjelperne, (fjerde dagen hvis det var 3-dagers bryllupp.)

II.

39. Sendinger, eller beininger som det kaltes her, var det slektninger og nærmeste naboer som sendte eller tok med seg nar de kom til brylluppet. Det var mat: smör, bröd og smaabröd, lefse og römme-graut i kommer. Kjøtt har jeg ikke hört om ble brukt her.
40. Smörret ble bragt i smörformer, brödet ble i eldre tid, for 50-60 aar siden, ofte bestilt hos en baker i byen og da iform av svære, runde kaker, og disse var ofte pyntet med innskriftsjoner som var paalagt kakene med hvit skrift. Dette minnet noe om teksten paa gamle ölboller. Det var ingen regel for hvad og hvormeget hver skulle levere, enhver ga etter sin evne.
41. Nei. Her var imidlertid en annen form for beding: Det var vanlig at en ba om melk og römme til brylluppet, og dette bare i det nærmeste nabolag. De som bragte melken og römnen, gikk med denne kvelden för brylluppet. Det var som regel unge jenter som gikk med melk og römme, døttre eller tjenestejenter. Disse skulle saa være i brylluppsgaarden en tid utover kvelden og natten - og delta i dansen.
42. Beininger.
43. ~~Jaxdxkxkullixxllkixvaxxvaxixkappnaxxnaaxdxbbkx
xxnaxxixkxkx Besvart under 41.~~
44. Besvart under 41. Noe navn paa festen har jeg ikke hört.
45. Det var unge jenter som bar melk og römme til brylluppsgaarden kvelden för brylluppet, enten døttre eller tjenestejenter. Se under 41. En smakebit skulle være med tilbake.
46. Det var hun som hadde ansvaret for matstellet, noen tittel har jeg ikke hört hun hadde annet enn matmor.
47. Paa bondegaardene og ofte ellers er det enno vanlig med 2 dagers bryllupp, oftest er brylluppet lagt til en lördag og en söndag.
48. Det hender, men sjelden.
49. Under krigen, da det ikke var höve til kirkelig vielse, ble dette tildels almindelig, og det er endel som som gjør det ogsaa etterpaa.
50. Da er det bare de nærmeste slektninger som gir gaver.
51. Nei, bare sölvbryllupp og gullbryllupp.
- 52.

B. Gravöl.

52. Slektinger og en avgrenset nabokrets. De ble personlig innbudt av den som sto den avdöde nær.
53. Bare en dag.
54. Maaltidenes antall og art var som ved 1. dags bryllupp. Serveringen var alltid ved langbord.
55. Det har jeg ikke hört.
56. Det har jeg ikke hört noe om.
57. Det ble alltid holdt i hjemmet, ~~eller~~ ^{hans} hvis det var særlig trangt om rom paa en nabogaard. I aller siste tid er rent unntakelsesvis gravöllet holdt i bedehus eller i forsamlingshus.
58. Beininger og melk og römme var som ved bryllupper.
59. Det har jeg ikke hört noe om.
60. Nei.
61. Ukjent her.
62. Flere dagers gravöl har ikke vært vanlig her, i hvert fall ikke i de siste 60-70 aar.
63. Saavidt jeg vet har bruk av alkohol ikke vært vanlig

4
ved gravöl her. For ca 60 aar siden husker jeg ^{at} jeg som smaagutt var i et gravöl der det ble servert vin. Men slik servering er forlengst slutt.

64. Nei.

65. Gjestene faar en enkel frokost, kaffe og smörrebröd, naar de kommer, middag - en kjøttrett - etter hjemkomsten fra kirkegaarden og saa kaffe en tid etter.

66. Nei.

67. Nei.

68. Her er ^{ikke}brukt aa be gjester gjennom skriftlig innbydelse unntatt naar det gjelder noen som bor saa langt borte at de ikke praktisk kan naaes med munntlig innbydelse, men selv da blir det oftest brukt telefon.

69. Det er vanskelig aa si med sikkerhet, men jeg antar at det begynte for ca 50 aar siden.

F. Nye fester.

70. 17. mai. Nei.

71. Almindelig feiring av morsdagen har ikke slaat igjennom her. Det innskrenker seg til at barna fritar mor for hennes vanlige plikter den dag og baker en ekstra kake eller lignende. Fraværende barn kan unntakelsesende et telegram eller hilsen paa annen maate.

72. Farsdagen blir ofret enno mindre oppmerksomhet.

73. Nei. Se dog under 71.

74. Forekommer ikke her.

75. Saavidt jeg husker var det prestene som först begynte aa nevne dagen i sine prekener, og saa avisene da.

Mork den 1. desember 1953.

Ärbödigst:

8461